

EDUARD MÁRQUEZ

'1969'

“Ens hem oblidat d'explicar la lluita quotidiana de la Transició”

NOTES INFORMATIVES DE LA POLICIA, DECRETS, ENQUESTES, CARTES, DISCURSOS, OCTAVETES... I, SOBRETOT, TESTIMONIS. DESPRÉS DE VUIT ANYS DE RECERCA EN DIVERSOS ARXIUS I DE DESENES D'ENTREVISTES, EDUARD MÁRQUEZ HA PUBLICAT '1969', UNA OBRA CORAL QUE MOSTRA TOTES LES VEUS D'UN ANY QUE VA MARCAR L'INICI DEL FINAL DE LA DICTADURA FRANQUISTA.

DESPRÉS D'ANYS de no publicar, Eduard Márquez sorprèn amb una novel·la sobre la Transició en la qual la documentació històrica i els testimonis tenen un paper destacat.

—1969. Què té d'especial aquell any?
Va ser l'inici del final de la dictadura. Aquell any van confluïr un seguit de fets polítics i sociològics molt importants. En primer lloc, l'assalt al rectorat de la Universitat de Barcelona i el consegüent estat d'excepció, que, en lloc de pacificar per la força l'ambient, va encendre encara més la universitat, les fàbriques, els barris... Després hi ha la imposició de la successió, amb el famós “atado y bien atado”. I, finalment, el cas Matesa, el gran escàndol econòmic i polític de la dictadura, amb ministres implicats i que va comportar un canvi de govern.

—Hem mitificat la Transició?
Hauríem de trobar un punt intermedi entre la mitificació i el fet que hi havia més gent tocant la pera de la que sembla. Te n'adones quan remenes els arxius. Allà descobreixes caixes senceres d'informes diaris de la policia sobre l'activitat a la Universitat, a les fàbriques, a les esglésies... No cal mitificar la Transició, només cal explicar-la bé. La bronca era petita, però constant. I aquesta remor continua l'hem explicat molt malament, perquè ens hem centrat molt en els herois

particulars i en les organitzacions polítiques i socials, i no en la lluita quotidiana. No eren milions de persones, però la capacitat insistent de molestar el règim tant de bo la tinguéssim ara!

—1969 no té l'estructura tradicional d'un text narratiu. Són documents transcrits de manera literal i veus de testimonis. Per què és una novel·la?
És una novel·la perquè el tractament del material és narratiu i l'estructura

La funció d'aquest llibre no és demostrar cap tesi, sinó reflectir una riuada de vida

està pensada des d'aquesta perspectiva. El material està distribuït perquè hi hagi tensió narrativa i tensió emocional, i això l'allunya d'un assaig o un documental. La funció del llibre no és demostrar cap tesi, sinó reflectir una riuada de vida. I, per aconseguir-ho, havia d'obrir-me al màxim nombre de veus i ampliar molt el concepte de veu.

—En quin sentit?
La veu no és exclusivament un individu que parla. Per a mi no hi ha cap diferència entre una persona que escriu una carta, el discurs d'un polític, un

document oficial o una persona que m'explica la seva vida. No són documents, són veus.

—De cap veu en sabem nom.
Efectivament. L'altre repte de la novel·la era que aquesta multiplicitat de veus fossin anònimes. No volia que hi hagués cap diferència entre la veu de Carrero Blanco fent declaracions a la premsa i una persona que m'explica la seva vida. Només hi ha noms quan un document va signat, per exemple, en el cas dels decrets llei.

—Encara que alguna veu pugui semblar inversemblant, totes són reals.
Sí. Només hi ha diferència entre veus que han estat rigorosament gravades, persones que jo he entrevistat i que molt generosament m'han regalat la seva vida, i veus que he hagut de construir, sempre a partir de documentació històrica (cartes, diaris...), perquè ja no hi ha testimonis vius. Aquest és el cas, per exemple, dels sacerdots que el 1969 es van tancar al seminari i es van declarar en vaga de fam.

—És un llibre molt coral i plural.
Tenia la intenció de trobar veus de tot el ventall polític, des de l'extrema esquerra fins a l'extrema dreta, i de tots els plantejaments, des de la lluita armada fins a la lluita pacifista. Veus de l'extrema esquerra eren reticents a sortir al costat de neonazis, però hi

“He conegut gent amb una gran saviesa acumulada; gent que ningú no escolta i que estem bandejant de la reflexió actual”

havia de sortir tots. Però també hi surt tot el ventall social, des del món de les fàbriques fins a la lluita veïnal o la vida familiar.

—No és un llibre d'història, però ha fet recerca com un historiador.
Des que vaig iniciar aquest projecte, ara fa vuit anys, sempre he tingut historiadors joves i molt potents al costat. He consultat i he demanat documentació a diversos arxius (Arxiu

del Partit Comunista de Madrid, Arxiu del Govern Civil, Arxiu de l'Administració de l'Estat, Arxiu del Pavelló de la República, etc.). Tinc més de 20.000 fotocòpies de documents! A diferència d'un historiador, però, la meua mirada no està mai acotada a un sol tema. Jo ho miro tot, i això m'ha permès trobar documentació absolutament inèdita. Per exemple, si no hagués mirat les caixes etiquetades com a “locos, excèntricos y ano-

marles”, no hauria trobat una carta que surt al llibre.

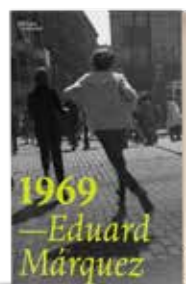
—Ha descartat publicar certa documentació?
Sí. Per exemple, declaracions de detinguts que poden posar en perill relacions personals.

—La novel·la ha arribat després d'uns quants anys de guaret i després de dos intents fallits.

Si no trepitges terrenys verges, la creació és molt avorrida. Per entendre això, em vaig haver de desprofessionalitzar: vaig passar de ser un escriptor a ser una persona que escriu. I, en aquesta situació, o fas “novel·les salvatges”, com deia Enrique de Hériz, o ja no et queda res. Amb aquest objectiu sempre he volgut gaudir, aprendre i entendre un període històric. I he conegut gent extraordinària que m'ha fet capgirar tots els plantejaments. Gent amb una gran saviesa acumulada que avui ningú no escolta i que estem bandejant de la reflexió quotidiana. **M. COLL**

DOCUMENTS INÈDITS
Un despatx ple de llibres, revistes i documents sobre la Transició són una mostra de l'extens treball d'investigació que hi ha darrera d'aquesta novel·la.

1969
L'Altra Editorial
(2022)

RECOMANACIONS LITERÀRIES

NOVES MANERES DE PRESENTAR LA HISTÒRIA

A 1969, Eduard Márquez renuncia a la seva veu i es converteix en un muntador. “Vaig trobar la solució narrativa adient el dia que vaig descobrir que determinats novel·listes tractaven moments històrics de manera molt particular”, explica. I entre aquests referents cita obres com *Humo humano*, de Nicholson Baker, obra sobre l'origen de la Segona Guerra Mundial; *M. El hijo del siglo*, d'Antonio Scurati, que fa una biografia de Mussolini; *El curt estiu de l'anarquia*, de Hans Magnus Enzensberger, sobre la vida i la mort de Buenaventura Durruti, i *HHhH*, de Laurent Binet. Durant mesos, i per descobrir una nova manera d'explicar la història, Márquez va tenir sobre la taula aquests llibres.